

En samordning av konkurrensregler i alla EU-länder stärker möjligheterna för tillsynsmyndigheterna att bidra till en väl fungerande konkurrens. Det framhöll Konkurrensverkets generaldirektör Dan Sjöblom i samband med en paneldiskussion i Bryssel.

Onsdag den 16 november medverkade Konkurrensverkets generaldirektör Dan Sjöblom i en paneldebatt som rör det pågående arbetet på EU-nivå för att säkerställa att de nationella konkurrensmyndigheterna i EU har de verktyg som krävs för att garantera ett effektivt tillsynsarbete. I panelen deltog även Eddy de Smijter, enhetschef på EU-kommissionen för frågor som rör det europeiska konkurrensnätverket, Dimitrios Loukas, vice-president på den grekiska konkurrensmyndigheten, och Matthew Levitt, advokatbyrån Hogan Lovells. Paneldebatten modererades av Lewis Crofts från nyhetsbrevet MLex Brussels.

I en rapport från 2014¹ identifierade EU-kommissionen vissa områden där de nationella procedurreglerna fortfarande skiljer sig åt och där det kan finnas behov av att vidta åtgärder. Framför allt fokuserade man på om de nationella konkurrensmyndigheterna:

- kan agera oberoende när de tillämpar EU:s konkurrensregler och har de resurser och den personal som krävs för att utföra sitt arbete
- har tillräckliga verktyg för att upptäcka och bekämpa överträdelser
- kan utdöma verkningsfulla böter mot företag som bryter mot konkurrensreglerna
- har effektiva eftergiftsprogram som uppmuntrar företag att avslöja olagliga karteller.

¹ http://ec.europa.eu/competition/antitrust/legislation/antitrust_enforcement_10_years_en.pdf

Paneldebatten behandlade dessa frågor. Nedan finns det manus i stolp-form för Dan Sjöblom, indelat i respektive område, som ger en indikation på vad han sa vid paneldebatten. Det talade ordet gäller.

Område 1: Konkurrensmyndigheterna ska kunna agera oberoende när de tillämpar EU:s konkurrensregler och ha de resurser och den personal som krävs för att utföra sitt arbete

- Det bör inte finnas någon politisk inblandning från regeringen vad gäller hur de nationella konkurrensmyndigheterna utreder och beslutar i enskilda fall.
- Däremot är det positivt att regeringen kan ta politiskt ansvar genom att lämna allmänna instruktioner till konkurrensmyndigheter i form av ett regleringsbrev.
- Utnämning av myndighetschefen bör vara meritbaserad snarare än på politiska grunder. Till exempel bör en myndighetschef ha båda kunskaper i konkurrenspolicy och ledarskapsförmågan.
- Regeringen bör ha möjlighet att avsätta en generaldirektör som inte uppfyller sin roll. Hur annars ska regeringen kunna ta ytterst ansvar för sin konkurrenspolitik? Transparens är den bästa garantin mot maktmissbruk, jäv och andra felaktigheter i myndighetsutövningen.
- Konkurrensmyndigheter bör vara självständiga vad gäller hur de disponerar sin budget. Däremot är det bra att det finns möjlighet att ställa krav på ansvar.
- Vad innebär det att ha tillräckliga resurser? Sverige har cirka 10 miljoner invånare och är en öppen ekonomi. Konkurrensverket har cirka 150 anställda, inklusive medarbetare som arbetar med upphandlingsfrågor. Det är förhållandevis många jämfört med många andra nationella konkurrensmyndigheter inom EU, men i min åsikt är Konkurrensverket ändå underbemannat jämfört med vad som behövs för att kunna fullgöra Konkurrensverkets uppgifter samt bidra till konsumentvälfärd och en nettovinst för ekonomin.

Område 2: Konkurrensmyndigheter ska kunna utdöma verkningfulla böter mot företag som bryter mot reglerna

- De flesta ärenden som rör tillämpningen av EU:s konkurrensregler hanteras av de nationella konkurrensmyndigheterna.
- Konkurrensskadeavgift/böter för företag som överträder konkurrensregler ska vara effektiva, proportionerliga och avskräckande.

- EU-kommissionen har identifierat flera viktiga skillnader i de nationella reglerna kring böter. Så länge dessa skillnader kvarstår kan man inte konstatera att vi nått det stadium då det inte spelar någon roll var i EU en överträdelse av konkurrensreglerna utreds. Jag anser att det är positivt att ha för avsikt att rätta till de kvarstående skillnaderna.
- Som det ser ut idag finns det inte skäl att tro att samma överträdelse av EU:s konkurrensregler skulle leda till samma nivå på konkurrensskadeavgift i olika EU-medlemsstater. 2014 identifierade EU-kommissionen skillnader i EU-medlemsstaterna kring bland annat:
 - × Beräkning av sanktionsvärdet;
 - × Hur konkurrensmyndigheter fastställer allvarlighet och varaktighet vid fastställande av sanktionsvärdet;
 - × Begreppet "företag", moderbolagsansvar för konkurrensskadeavgift, och ansvar vid företagsombildningar av olika slag.
 - × Befogenhet att botfälla företagssammanslutningar
 - × Högsta tillåtna bötesbeloppet.
 - × Möjlighet för medlemsstaterna att anpassa sina regelverk till de principer som lags fast av EU-domstolen.
- Kommissionens offentliga konsultation har visat att det finns stöd för ökad harmonisering i frågan om konkurrensskadeavgift.
- Jag tycker att lagstiftning behövs för att kunna nå det stadium då samma överträdelsen skulle leda till samma konkurrensskadeavgift oavsett vilken konkurrensmyndighet hanterar ärendet.

Område 3: Konkurrensmyndigheter ska ha effektiva eftergiftsprogram som uppmuntrar företag att avslöja olagliga karteller

Ett effektivt eftergiftsprogram kräver att det finns:

- Tydliga och transparenta procedurer för att säkerställa förutsebarhet för företag som ansöker om eftergift.
- Ett trovärdigt hot om att en kartell kan avslöjas, samt kraftfulla sanktioner för företag som inte ansöker om eftergift.

- Skydd för företag som ansöker om eftergift, till exempel när det gäller utestängning från upphandlingsprocesser, samt skydd för handlingar som lämnas in av företaget i samband med eftergiftsansökan.
- Konvergens med eftergiftsprogram i andra länder.

Område 4: Konkurrensmyndigheter ska ha tillräckliga verktyg för att upptäcka och bekämpa överträdelser

- Kommissionen har identifierat flera områden där de nationella konkurrensmyndigheternas utredningsbefogenheter skulle kunna stärkas.
- Konkurrensverket stödjer Kommissionens förslag.
- Idag saknar Konkurrensverket befogenhet att döma ut effektiva sanktioner mot företag som motarbetar Konkurrensverkets utredningar. Det är viktigt att ha ökad harmonisering kring denna fråga. Ett förslag om utökade befogenheter för Konkurrensverket bereds just nu inom regeringskansliet. Vi har skrivit ett remissvar där vi ställer oss positiva till en sådan förändring.
- Det kan också vara värdefullt att ha ökad harmonisering av reglerna kring säkring av digitala bevis vid platsundersökningar, till exempel när det gäller digitala bevis som finns "i molnet".